

MARCISZOWSKI (Marciszewski) JAKUB Michał

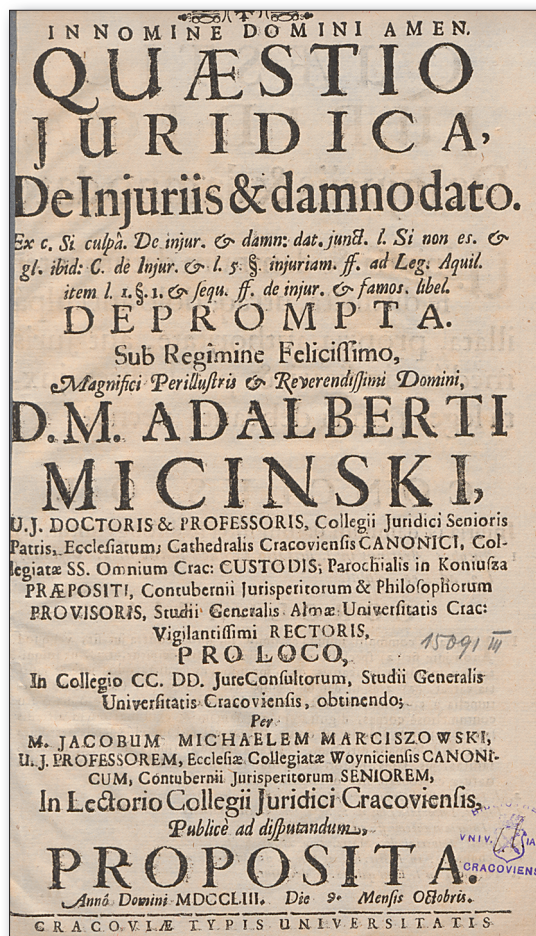
h. Jastrzębiec

(ur. 1718 r., zm. 9 III 1773 r.)

Wywodził się z małopolskiej rodziny szlacheckiej herbu Jastrzębiec, był synem Błażeja.

Immatrykulowany na Uniwersytecie Krakowskim w 1731 r., 5 listopada 1735 r. zdobył bakalaureat, a 17 grudnia 1737 r. – magisterium sztuk wyzwolonych i doktorat filozofii. Od semestru 1741/1742 pracował jako docent na Wydziale Filozoficznym, w tym okresie został także seniorem Bursy Starnigielkiej. Przedstawivszy tezę z logiki, 5 października 1748 r. został przyjęty do Kolegium Mniejszego. Musiał być już

wówczas zaawansowany w studiach prawniczych, gdyż jeszcze w tym samym roku, 22 listopada, został mianowany starszym Bursy Jurystów. Do Kolegium Prawniczego przystąpił kilka lat później, po odbytej 9 października 1753 r. responsji, w której przedstawił do dysputy swe opracowanie z zakresu prawa karnego (*Quaestio iuridica de iniuriis et damno dato...*, Kraków 1753). Wybrany rok później (13 października 1754 r.) na prepozyta kolegium miał pełnić tę funkcję łącznie pięć razy. Od 1760 r. zarządzał też niektórymi funduszami Kolegium Prawniczego oraz siedmiokrotnie w swej karierze został dziekanem Wydziału Prawa.

Karta z rozprawy Jakuba Marciszowskiego *Quaestio iuridica de iniuriis et damno dato*, Kraków 1753 (BJ 15091 III Mag. St. Dr.)

Latem 1762 r. Marciszowski przedstawił rozprawę kanonistyczną dotyczącą prałatur i kanonikatów (*Quaestio iuridica de praelatis et canonicis...*, Kraków 1762), której obrona umożliwiła mu zdobycie licencjatury praw, ta zaś otwarła drzwi do doktoratu. Prezentując publicznie swą tezę, 12 października 1762 r. był już Marciszowski od kilku tygodni doktorem, gdyż tytuł ten przyznano mu uroczyście 23 września t.r. W latach 1759–1762, jako *professor Doctorianus*, wykładał na Wydziale Prawa kazuistykę. Dzięki temu, że od 1762 r. zajmował dawną Katedrę Praw Starych – której posiadaczowi w jego czasach dany był przywilej samodzielnego wyznaczania sobie tematu wykładu – Marciszowski mógł nadal wprowadzać studentów w niuanse kazuistyki. Nie stroił jednak w swych wykładach także od innych tematów, m.in. w latach 1763–1764 i 1765–1766 zgłębiał wraz ze słuchaczami zagadnienia prawnogospodarcze (kwestie czynszów, monety, uprawnień i statusu urzędników powołanych do zawiadywania polityką monetarną) oraz kanonistyczne (w semestrze letnim 1766 r. prowadził wykład o heretykach, a w latach 1766–1768 o władzy biskupiej). Z okresu piastowania przez Marciszowskiego dawnej Katedry Praw Starych zachowały się druki prezentujące prowadzone pod jego kierunkiem comiesięczne dysputy, odbywane przez studentów prawa. Od co najmniej 1766 r. profesor ten nosił zaszczytny tytuł *senior pater* Kolegium Prawniczego.

Odkąd tylko został doktorem, począł Marciszowski pełnić na uniwersytecie wiele odpowiedzialnych funkcji. W 1762 r. został prowizorem Bursy Prawników, a w 1767 – Bursy Jagiellońskiej. Od 30 stycznia 1765 r. był podkanclerzym uniwersytetu dla Wydziału Prawa. W latach sześćdziesiątych XVIII w. czynnie uczestniczył w sprawach prowadzonych przez uniwersytet, m.in. w konflikcie z jezuitami, starającymi się o nadanie statusu uniwersytetu swej szkole lwowskiej, oraz w sporach o status i prawa różnowierców (pokłosiem jego udziału w dyskusji nad prawami dysydentów była broszura wydana przezeń po sejmie 1766 r.). Zwieńczeniem kariery Marciszowskiego w krakowskiej wszechnicy było objęcie przezeń i sześciokrotne sprawowanie (w latach 1766–1768 i 1771–1772) urzędu rektorskiego. Jako rektor przyczynił się m.in. do zreformowania programów nauczania na Wydziale Filozoficznym i w Szkołach Nowodworskich.

Oprócz osiągnięć w pracy dydaktycznej i organizacyjnej na uniwersytecie miał Marciszowski zasługi w pracy z młodzieżą szkolną. Na wczesnym etapie swej kariery, w latach 1738/1739–1741, pracował w kolonii akademickiej w Białej, a od 1742 r. w Szkołach Nowodworskich. W obydwu placówkach nauczał gramatyki, a w krakowskiej – także poetyki, retoryki i dialektyki. Od 21 listopada 1752 r. pracował jako prorektor, a od 13 listopada 1755 – jako rektor Kolegium Lubrańskiego w Poznaniu; misję swą na tym ostatnim stanowisku zakończył 3 lipca 1758 r. Następnie, w latach 1758–1760, z ramienia uniwersytetu zajmował się organizacją w Tarnowie kolonii akademickiej. Od 1760 r. był z upoważnienia uniwersytetu prowizorem tej szkoły, a w 1766 także kolonii akademickiej w Chełmnie.

Święcenia subdiakonu i diakonu Marciszowski odebrał w marcu 1751 r., będąc już wówczas (od lutego t.r.) kanonikiem wojnickim. Od 1754 r. był kantorem

kapituły kolegiackiej Wszystkich Świętych w Krakowie, a w latach 1759–1762 – proboszczem w Koniuszy. Pracując w Kolegium Lubrańskiego w Poznaniu, pełnił w tamtejszej kurii biskupiej funkcje asesora w konsystorzu, egzaminatora prosynodalnego oraz cenzora ksiąg. Takie same zadania otrzymał od obejmującego właśnie swe obowiązki ordynariusza krakowskiego, Kajetana Sołtyka, gdy tylko powrócił z Poznania. Zapewne nie bez związku z objęciem na Wydziale Prawa uniwersytetu dawnej Katedry Praw Starych został instalowany na kanonię katedralną krakowską prebendy karniowskiej (18 grudnia 1762 r.); zrezygnował wówczas z probostwa w Koniuszy, a rok później – z kanonii wojnickiej. Z upoważnienia kapituły, podobnie jak i uniwersytetu, Marciszowski wykonywał odpowiedzialne misje, m.in. negocjował z Komisją Wojskową kwestię obciążeń dóbr biskupstwa krakowskiego. Już jako kanonik krakowski był proboszczem w Makowie Podhalańskim (1768–1769), a potem w Paszkówce (od 10 maja 1769 r.).

Zmarł w Krakowie w marcu 1773 r. i został pochowany w kolegiacie Wszystkich Świętych. Prywatny księgozbiór prawniczy i cenną kolekcję monet zapisał uniwersytetowi.

AUJ rkps 51 s. 54–204, *passim*; Estreicher Bibliografia 22 s. 143–146; Michalewiczowie 5/1 s. 4, 13, 34, 119, 166; Pietrzyk Poczet s. 227; Z. Ruta, *Marciszewski Jakub Michał*, PSB, t. 19, Wrocław 1974, s. 597–598; Szczepaniak Spis prepozytów s. 143, 160; Szczepaniak Duchowieństwo s. 638.

Krzysztof Fokt